

УДК: 510.2

АРАЛЫКТАН ОКУТУУ МЕЗГИЛИНДЕ ӨЗ АЛДЫНЧА ИШТЕРДИ АТКАРУУНУН
ФОРМАЛАРЫ

Аванова Жылдыз Авановна, п.и.к., доцент
Avanova121053@mail.ru

Эрматали уулу Баяман, магистрант
ermatalievbayaman@gmail.com

*Б. Осмонов атындагы ЖАМУ, Жалал-Абад шаары,
Кыргыз Республикасы*

Аннотация: Бул макалада студенттердин өз алдынча иштери жөнүндө негизги маалыматтар, аткаруу формалары, коюлган талаптары, аралыктан окутуу учурунда аткарылган өз алдынча иштердин түрлөрү жана алардын эсте калуу мүмкүнчүлүгү каралды.

Түйүндүү сөздөр: Студенттин өз алдынча иши, аудиториялык иш, аудиториядан сырткаркы иш, өз алдынча иштин түрлөрү жана формалары, аралыктан окутуу, сүрөт, презентация, аудио-видео материалдар, репродуктивдик жана чыгармачыл процесс, эске сактоо, эффективдүү форма, компьютердик технология.

ВЫПОЛНЕНИЕ РАЗЛИЧНЫХ ФОРМ ИНДИВИДУАЛЬНЫЙ РАБОТЫ ВО ВРЕМЯ
ОНЛАЙН ОБУЧЕНИЯ

Аванова Жылдыз Авановна, к.п.н., доцент
Avanova121053@mail.ru

Эрматали уулу Баяман, магистрант
ermatalievbayaman@gmail.com

*ЖАГУ имени Б. Осмонова, г.Жалал-Абад,
Кыргызская Республика*

Аннотация: Здесь рассматривались различные формы работ во время онлайн обучения: основная информация, исполнительная форма, постановка требований, также рассматривались вопросы усвоения во время в процессе обучения онлайн.

Ключевые слова: Самостоятельная работа студента, аудиторная работа, внеаудиторная работа, виды и формы самостоятельной работы, дистанционное обучение, фото, презентации, аудио-видео материалы, репродуктивный и творческий процесс, запоминание, эффективная форма, компьютерные технологии.

FORMS OF PERFORMING INDEPENDENT WORK DURING DISTANCE LEARNING

Avanova Zhyldyz Avonovna, docent
Avanova121053@mail.ru

Ermatali uulu Bayaman, master's degree student
ermatalievbayaman@gmail.com

*JASU named after B. Osmonov, Jalal-Abad city,
Kyrgyz Republic*

Annotation: Here, various forms of work during online training were considered: basic information, executive form, potanovka requirements, and issues of assimilation during the online training process were also considered.

Key words: Independent work of the student, classroom work, extracurricular work, types and forms of independent work, distance learning, photos, presentations, audio-video materials, reproductive and creative process, memorization, effective form, computer technologies.

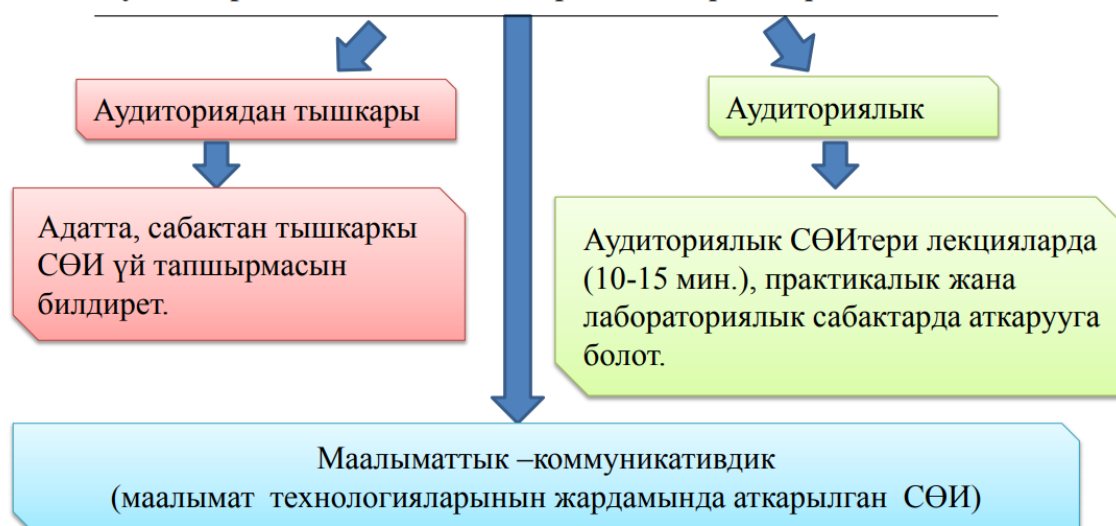
Өз алдынча иштер окутуу процессинин составдык бөлүгү. Студенттин билим алуу же окуу процесси биринчиден студент менен окутуучунун өз ара иш-аракеттерин ишке ашырат, экинчиден ар түрдүү өз алдынча иштөөнүн формаларынан жана түрлөрүнөн турат. Студенттер үчүн өз алдынча иштер аудиториялык жана андан сырткаркы учурда аткарууга окутуучу тарабынан сунушталат. Өз алдынча иштер студенттерге кошумча балл топтоо үчүн гана берилет деп эсептеген туура эмес. Өз алдынча иштер билимдерди текшерүү үчүн гана берилбейт, тескерисинче билим жана билгичтиктерди бекемдөө, тереңдетүү, изилдөө, өз көз карашын бекемдөө, чыгармачыл идеяларды жаратууга шыктандыруу максатын көздөйт. Ар бир студент окуу процессинин уландысы катары берилген өз алдынча ишти аткаруу менен жалпы жана өздүк жөндөмдөрүн өнүктүрүүгө мүмкүнчүлүк алаарын унутпашы зарыл. Ал эми мындай жөндөмдүүлүктөр инсан үчүн бардык алган маалыматтар унутулгандан кийин да өмүр боюу ийгиликке жетелеп кызмат кылаары шексиз.

Ошентип, **өз алдынча иштөө** - бул окутуучулар тарабынан уюштурулган, атайын бөлүнгөн убакытта коюлган дидактикалык максатка жетүүгө багытталган ар кандай активдүү иш-аракет: билимди издөө, аларды түшүнүү, жыйынтыктоо, билгичтиктерди жана көндүмдөрдү калыптандыруу жана өнүктүрүү, билимди жалпылоо жана тутумдаштыруу [2].

Өз алдынча иштөө, көптөгөн илимпоздордун айтымында, студенттердин өздөрүнүн теориялык жана практикалык билимди өздөштүрүүсүнө аң-сезимдүү мамилесин өркүндөтөт, интеллектуалдык иштин адаттарын калыптандырат [4].

Студенттердин өз алдынча иштөө көндүмдөрүн калыптандыруу көйгөйү билимге болгон кызыгууну арттырып, билим берүү мотивациясын алдын-ала жогорулатуу көйгөйүнө айланат. Демек, окутуучулардын негизги милдеттеринин бири - студенттердин өз алдынча иштерин уюштурууга жардам берүү болуп саналат.

Студенттердин өз алдынча иштери төмөнкүдөй мүнөздө болот:

Өз алдынча иш студенттин иш-аракетиндеги репродуктивдик жана чыгармачыл процесстерди камтыйт. Буга жараша студенттердин өз алдынча иш-аракети үч деңгээлге бөлүнөт: репродуктивдик (окутуу), реконструктивдик жана чыгармачылык (издөө).

1. Өз алдынча иштерди **үйрөнүү үлгүгө ылайык жүргүзүлөт**: маселелерди чечүү, таблицаларды, схемаларды толтуруу ж.б. Студенттин **таанып билүү иш-аракеттери** таанууда, түшүнүүдө, жаттап алууда көрүнөт. Мындай иштин максаты - билимди бекемдөө, билгичтиктерди жана көндүмдөрдү калыптандыруу.

2. Өз алдынча калыбына келтирүү иштеринин жүрүшүндө чечимдерди калыбына келтирүү, план түзүү, тезистер, аннотация жүргүзүлөт. Рефераттарды ушул деңгээлде аткарууга болот.

3. Чыгармачыл өз алдынча иштөө үчүн жаңы маалымат алуу, көйгөйлүү кырдаалды талдоо талап кылынат. Студент чечимдин каражаттарын жана ыкмаларын өз алдынча тандап алышы керек (окуу жана илимий тапшырмалар, курстук жана дипломдук иштер) [5].

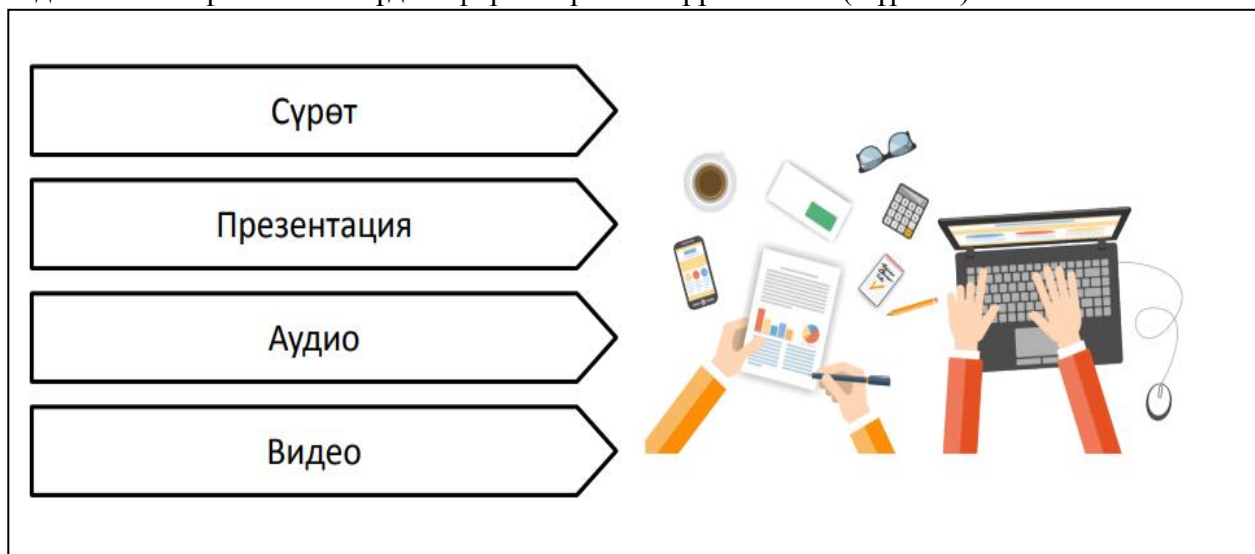
Студенттердин өз алдынча иштерин ийгиликтүү жүзөгө ашыруу үчүн төмөнкүлөр зарыл:

- 1) аудиториялык иштин бардык формаларында өз алдынча ишти уюштурууга комплекстүү мамиле кылуу;
- 2) өз алдынча иштин бардык деңгээлдеринин (түрлөрүнүн) айкалышы;
- 3) өз алдынча иштин сапатына көзөмөлдү камсыз кылуу (мугалимдин талаптары, консультациялары) [3].

Студенттер аткарган өз алдынча жумуштар төмөнкү талаптарга жооп бериши керек:

- студент өзү аткарууга же жамааттык иштин бир бөлүгүн өз алдынча аткарууга;
- изилденип жаткан дисциплинанын жана практикалык иштин тиешелүү чөйрөсүнүн актуалдуу маселелери ачылып, талданып же өнүгүүнүн толук этабын билдирет;
- билим берүүчү, илимий жана (же) практикалык багытка жана мааниге ээ;
- жарыяланган маселелер боюнча автордун (студенттин) жетиштүү компетенттүүлүгүн көрсөтүүгө;

Аралыктан окутуу учурунда компьютердик технологиянын жардамында студенттер өз алдынча иштерин төмөнкүдөй формаларга бөлүүгө болот (Сүрөт 2).

Сүрөт 2.

Студенттер тарабынан аткарылган өз алдынча иштердин эффективдүү формаларынын бири берилген тапшырманы видео форматында аткаруу эсептелет.

Артыкчылыктары катары төмөнкүлөрдү атоого болот:

- Берилген теманын үстүндө иштөө аркылуу жаңы билимдерге ээ болуу мүмкүнчүлүгү пайда болот;
- Студенттердин компьютердик технология менен иштөө жөндөмдүүлүгү жогорулайт ж.б. Видео түрүндө аткарылган иштин эсте калуу мүмкүнчүлүгүн төмөнкүдөй мүнөздөөгө болот (таблица 1):

Таблица 1.

Аткарылган иштин түрү	Маалымат берүүнүн түрү	Сакталуу %	Ишке тартылган эс тутумдун басымдуулук кылган тиби	Ой жүгүртүү ишмердүүлүгүнүн эң көп талап кылынган деңгээли
Угузуучу, көрсөтүүчү (аудио-видео визуалдык) материалдар	Символдуу жана образдуу	20	Ыкчам эс тутум эгерде көрүүчү мазмунду түшүнүүгө аракеттенсе	Эстеп калуу\түшүнүү

Таблицадагы үчүнчү мамыча эске туту процентин көрсөткөн У.Глассердин пирамидасынын негизинде алынды [1].

1. лекция - 5%
2. өз алдынча окуу - 10%
3. аудио-видео окутуулары -20%
4. демонстрациялык көрсөтүүлөр -30%
5. дискуссиялык группалар менен иштөө -50%
6. ишмердүүлүк процессиндеги практика -75%
7. өз ара окутуу -90%

Видео же слайд турунда аткарылган иште сөзсүз ойду корутундулоо, маалыматты талдоо процесстери камтылат да жеке өздүк чыгармачылыктын элементтери кошулат жана аткаруучуда эмоционалдык канааттануу сезимдери коштолуп ишти аткарууга карата мотивация жогорулайт. Жогоруда таблицадан көрүнүп тургандай видео, слайд даярдоо ишмердүүлүк процессиндеги практика аркылуу окуу материалынын эсте калуусу 75 % чейин жогорулайт. Бул студенттин окуу сессиясын ийгиликтүү тапшыруусун камсыздайт алат.

Аралыктан окутуу учурунда аткарылган өз алдынча иштер боюнча Google Forms программасынын жардамы менен студенттердин арасында сурамжылоо жүргүзүлгөн натыйжада төмөнкүдөй жыйынтык алынды (Диаграмма 1, 2, 3) [7].

1. Аралыктан окутуу учурунда өз алдынча иштердин кайсы түрү көбүрөөк аткарылды?

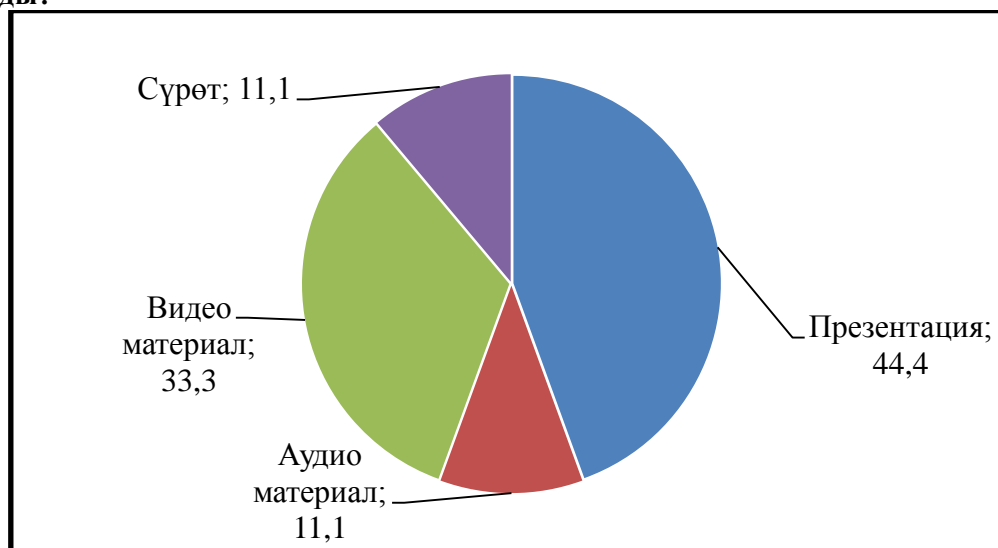

Диаграмма 1.

2. Өз алдынча иштердин төмөнкү түрлөрүнөн кайсынысы силер үчүн аткарууга ыңгайлуу?

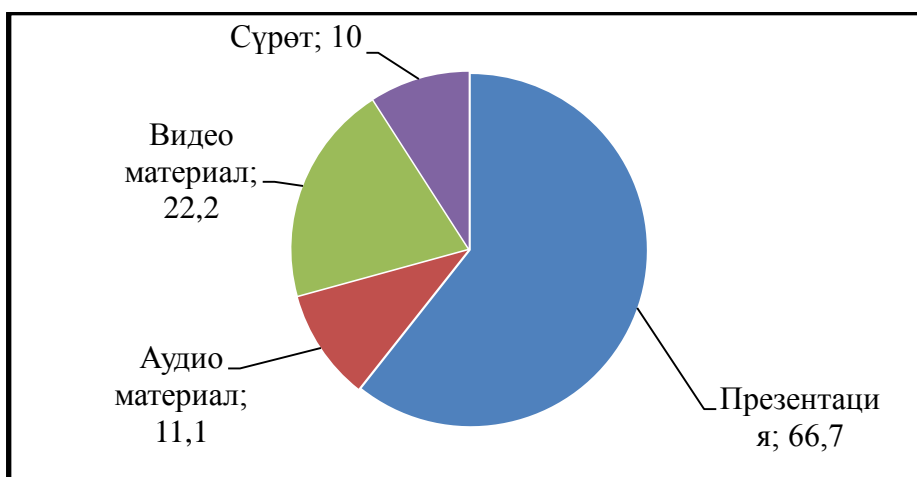

Диаграмма 2.

3. Өз алдынча иштерди аткарууда жаңы билимдердин канча процентин өздөштүрө аласыңар?

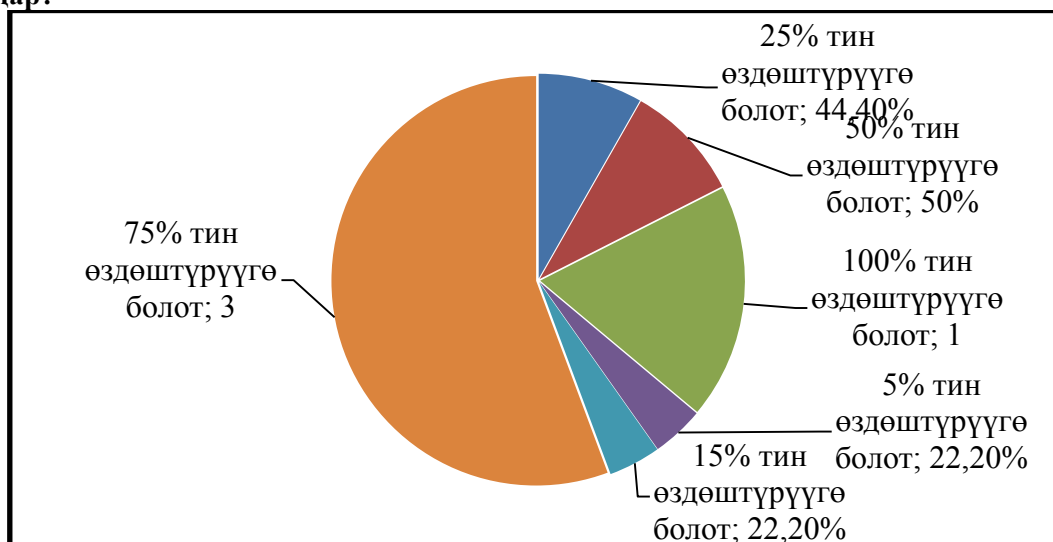

Диаграмма 3.

Адабияттар:

1. Аванова Ж.А., Алыбаев К.С. Математиканы окутуунун методикасы боюнча лабораториялык жана практикалык жумуштар- Жалал-Абад:2013.-172 б.
2. Аванова Ж.А., Алыбаев К.С., Пахирдинов М.Планиметрия курсун интерактивдүү окутуу (окууметодикалык колдонмо). – Бишкек, 2012. -180 б.
3. Галицких Е. Организация самостоятельной работы студентов // Высшее образование в России. 2004. № 6.
4. Пидкасистый П.И., Фридман Л.М., Гарунов М.Г. Психолого-дидактический справочник преподавателя высшей школы. М., 1999.
5. Полякова А. Самостоятельная работа – условие стимулирования активной учебно-познавательной деятельности студентов // Дошкольное воспитание. 1995. №
6. Рубаник А. И др. Самостоятельная работа студентов // Высшее образование в России. 2005. № 6.
7. Семушина Л.Г., Ярошенко Н. Г. Содержание и технологии обучения в ССУЗах.
8. <https://forms.gle/Zpq7AmztCaMS6h896>